

KIMYO MASHG‘ULOTLARIDA YANGILIK KIRITISH JARAYONLARI

Kurbanova A.Dj. – k.f.n., kafedra mudiri

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti

***Annotatsiya.** O‘qitishning yangilik kiritish bilan olib boriladigan usullarini joriy etish zamonaviy ta’lim muassasasida o‘quvchilarni tayyorlashni takomillashtirishning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Bugungi kunda asosiy uslubiy yangiliklar o‘qitishning innovatsion usullaridan foydalanish bilan bog‘liq. "Interfaol" tushunchasi inglizcha "interact" ("inter" - "o‘zaro", "act" - "act") so‘zidan kelib chiqqan.*

***Kalit so‘zlar:** innovatsiya, usul, ta’lim, interfaol, o‘qitish*

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ХИМИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ

Курбанова А.Дж. – к.х.н., заведующей кафедры

Ташкентский областной Чирчикский государственный педагогический институт

***Аннотация.** Внедрение инновационные методов обучения – одно из важнейших направлений совершенствования подготовки учащихся современном образовательном учебном заведении. Основные методические инновации связаны сегодня с применением именно инновационных методов обучения. Понятие «интерактивный» происходит от английского «interact» («inter» - «взаимный», «act» - «действовать»).*

***Ключевые слова:** инновация, метод, образование, интерактив, обучение.*

Yangilanayotgan O‘zbekiston maktablarining vazifalaridan biri bu - pedagogik jarayonning barcha ishtirokchilarini imkoniyatlarini o‘rganish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda faol ishtirok etishdan iboratdir. “Innovatsiya” tushunchasi lotincha “yangilanish, yangilik yoki o‘zgartirish” degan ma’noni anglatadi[1]. Kimyo mashg‘ulotlarida o‘yinli mashg‘ulotlar tadbiri faoliyati o‘quv jarayonining ajralmas qismi bo‘lishi kerak. O‘yinlar darsni diversifikatsiya qilishga yordam beradi. Masalan, siz o‘qituvchi nimanidir taxmin qiladigan o‘yindan foydalanishingiz mumkin (kimyoviy

reaktsiya, organik yoki noorganik birikmalar sinfi, ma'lum bir modda va boshqalar). Talabalar savol berish orqali javob topishga harakat qiladilar. O'qituvchi bu savollarga faqat "ha", "yo'q", "ha va yo'q" so'zlari bilan javob beradi. Ushbu o'yin qidiruv strategiyasini qanday ishlab chiqishni o'rganishga yordam beradi. Hozir maktab pedagogik g'oyalar va innovatsiyalar to'plamidir. Masalan: multimedia o'rnatishlar, interaktiv doskalar, internetdan foydalanish va boshqalar[2].

Ta'limda zamonaviy innovatsiya va texnologiyalardan foydalanish o'quvchilar shaxsini shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratadi va zamonaviy jamiyat ehtiyojlarini qondiradi. Internetning axborot resurslaridan foydalangan holda, ularni o'quv jarayoniga integratsiyalashgan holda, har qanday darsda bir qator didaktik vazifalarni samaraliroq hal qilish mumkin [3,4]. Hozirgi vaqtda axborot texnologiyalari o'quv jarayonini tashkil etish uchun printsipial jihatdan yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ta'limga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) jadal joriy etish ulkan rivojlanish salohiyatiga ega. AKTdan darsning turli bosqichlarida foydalanish mumkin: kimyoviy isitish uchun, yangi materialni tushuntirish bosqichida, bilim, ko'nikma va malakalarni tuzatish uchun. Axborot texnologiyalari darsni yorqin va mazmunli qiladi, o'quvchilarning bilim qobiliyatlarini, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Animatsiya, tovush va dinamik effektlar tufayli o'quv materialini esda qolarli, oson hazm bo'ladigan bo'ladi. Kimyo darsida kompyuter dasturlaridan foydalanish oddiy darsda nima mumkin emasligini ko'rish imkonini beradi: kimyoviy jarayonni taqlid qilish, xavfli reaksiyani amalga oshirish [5,6,7,8]. Multimedia vositalari boshqa texnik o'quv qurollari bilan solishtirganda eng yaxshisini ta'minlash imkonini beradi, ko'rinish tamoyilini amalga oshirish, amaliy mashg'ulotlarda bilim va ko'nikmalarni mustahkamlashga ko'proq hissa qo'shadi. Bundan tashqari, multimedia vositalariga darsning o'yin shakllarini samarali qo'llab-quvvatlash, "talaba - kompyuter" faol dialogini ta'minlash vazifasi berilgan. Loyiha usuli texnologiyasini innovatsion usullardan biriga ham kiritish mumkin. Loyiha faoliyati - bu o'quv va kognitiv faoliyatni faollashtirish usuli. Bunga talabalarning loyihani tayyorlash jarayonida yuqori mustaqilligi yordam beradi. O'qituvchi koordinator vazifasini bajaradi, faqat tanlangan mavzuni o'rganuvchi, u haqida eng to'liq ma'lumot to'playdigan, olingan ma'lumotlarni

tizimlashtiradigan va ularni turli xil texnik vositalardan, shu jumladan zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda taqdim etadigan talabning faoliyatini boshqaradi. Masalan, 8-sinfda kimyo darsida. Dars mavzusi "Kislotalarning xossalari". Talabalar guruhlariga bo'linadi, ularning har biri kislotalarning xossalari bo'yicha topshiriq oladi. Bir guruh - muxbirlar taqdimot tayyorlamoqda. Bolalar kimyoviy reaksiyalar tenglamalarini yozadilar, so'ngra kislotalarning xossalari bo'yicha xulosalar chiqaradilar. Natijalar jurnalistlarga etkaziladi. Loyiha faoliyatining mahsuli bu "Kislotalarning xossalari" taqdimoti bo'lib, undan keyingi kimyo darslarida foydalanish mumkin. Darsda o'quvchilarning ijodiy mustaqil faoliyatini, noma'lum narsani bilishga intilishlarini, ularning natijalarini baholash qobiliyatini kuzatamiz. Talabning loyiha faoliyati insho himoyasi, ma'ruza tayyorlash, tadqiqot ishi va hokazolar orqali amalga oshirilishi mumkin. Kimyo fanini o'rganishda seminar va konferensiyalar alohida o'rin tutadi, bunda mustaqil ishlarga sarflangan mehnat miqdori katta ahamiyatga ega. va natija kuchli shaxsning individual xususiyatlariga bog'liq [2]. Ta'riflangan texnologiyalardan foydalanish kimyo darslarini ayniqsa jozibador qiladi, o'quvchilarning kimyoga fan sifatidagi kognitiv va ijodiy qiziqishlarini rivojlantirish usullaridan biridir, shuningdek, talabalarning aqliy faolligini oshirishga yordam beradi.

Shunday qilib, shuni ta'kidlash mumkinki, zamonaviy o'qituvchilar sinf o'quvchilari bilan kimyo darslarida ishlashda innovatsion o'qitish usullarini tobora ko'proq qo'llashlari kerak, chunki ular samaraliroq bo'lib, ta'lim shakli va natijalarni baholash vositalarini tashkil qilish imkoniyatlari mavjud. Maktab o'quvchilarini tayyorlash jarayonida o'qitishning innovatsion usullaridan foydalanish nazariyasi va amaliyotini tahlil qilish asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, innovatsion o'qitish usullari allaqachon ma'lum bo'lgan ilmiy pedagogik usullarni to'ldiradi va rivojlantiradi, shuning uchun ular o'quv jarayoniga faol kiritiladi. Innovatsion ta'lim, shubhasiz, pedagogikamizning qiziqarli, ijodiy, istiqbolli yo'nalishidir.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Гин, А. А. Приемы педагогической техники: Свобода выбора. Открытость. Деятельность. Обратная связь. Идеальность / А. А. Гин. – 12-е изд. – М. : ВИТАПРЕСС, 2013. – 112 с.
2. Муравлева, О. И. Инновационные технологии обучения, реализуемые в практике учителей химии / О. И. Муравлева. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/513604/>, свободный.
3. Ожегов, С. И. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М. : ИТИ ТЕХНОЛОГИИ, 2003. – 944 с.
4. Atqiyayeva S. I., Komilov K.U. Developing intellectual capabilities of students in teaching chemistry. Международный научно-образовательный электронный журнал «ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ». 2021, Выпуск №10 (том 3), 684-692 стр.
5. Badalova S. I., Komilov Q. U. Case technology in chemistry lessons. Academic Research in Educational Sciences. 2020, Vol. 1 No. 1. . Page 262-265.
6. Badalova S. I., Komilov Q. U. Intellectual training of students of technical institute. Academic Research in Educational Sciences. 2020, Vol. 1 No. 1. Page 266-274.
7. Аллаев Ж., Комилов К.У. Педагогические технологии как дидактический инструмент при подготовки специалиста в техническом ВУЗе. Замонавий узлуксиз таълим муаммолари: Инновациялар ва истикболлар мавзусидаги халқаро илмий конференция материаллари/ Ташкент, 2018. 364-366 бетлар.
8. Курбанова Г. Дж. Интеграция химии и русского языка// Касб-хунар таълими. 2019. №2. 36-40 бетлар.
9. Элмурадов Б. Математика для изучения химии в техническом ВУЗе. Материалы международной конференции/ Шымкент. 2019. №2. Стр.239-242.
10. Аллаев Ж. Использование студентоцентрированного обучения на уроках химии / Материалы международной конф. Проблемы современного непрерывного

образования: Материалы Международной научной конференции по инновациям и перспективам/ Ташкент, 2019, том 1, стр. 366.

11. Yodgarov B. Applying ICT for improvement general chemical education// Society and innovations.2021. №4. Page 258-263.

12. Рустамова Х.Н., Эштурсунов Д.А. Роль информационных и коммуникационных технологий в обучении общей и неорганической химии // «Экономика и социум». 2021. №5(84).

13. Kurbanova A.Dj., Komilov K.U. Case-study method for teaching general and inorganic chemistry// Academic Research in Educational Sciences.2021.№6. Pade 436-443.

14. Komilov K.U., Kurbanova A.Dj. Umumiy va anorganik kimyoni o‘qitish jarayonida talabalarni intellektual qobiliyatini shakllantirish// Academic research in educational sciences. 2021. №4-maxsus son, 73-78 b.

15. Atqiyayeva, I. S., Komilov, Q. O., Fayziyev, X. Kimyoni o‘qitishda o‘quvchilarning intellectual imkoniyatlarini rivojlantirishda elektron taqdimotlarning qo‘llanilish// Academic research in educational sciences. 2021. №4-maxsus son, 47-52 b.